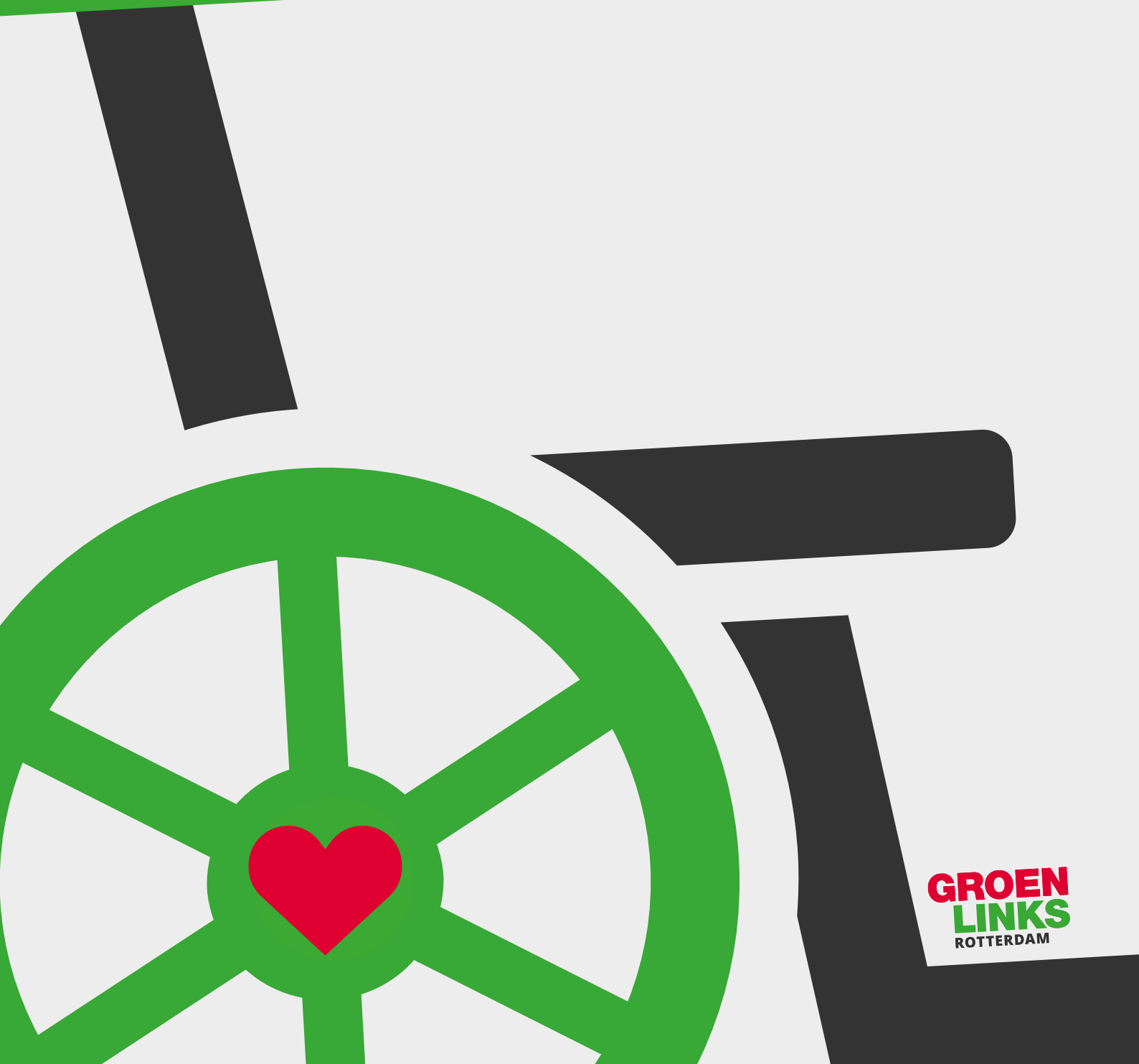

FYSIEK TOEGANKELIJKE STAD VOOR IEDEREEN

Astrid Kockelkoren en Laura Smit
Fractie GroenLinks Rotterdam maart 2020

**GROEN
LINKS**
ROTTERDAM

20%

**VAN DE ROTTERDAMMERS
(19 JAAR EN OUDER)
HEEFT EEN LICHAAMELIJKE
BEPERKING (GEHOOR,
ZICHT OF MOBILITEIT).**

An aerial photograph of a park path. In the upper middle, a person in a red shirt pushes a stroller and walks a dog. In the lower right, two people are cycling. The path is surrounded by green grass, and a lamp post is visible on the right side.

INHOUDSOPGAVE

1. VOORWOORD

2. INLEIDING

3. PROBLEEMSCHETS

4. HET VOORSTEL

5. SLOTWOORD

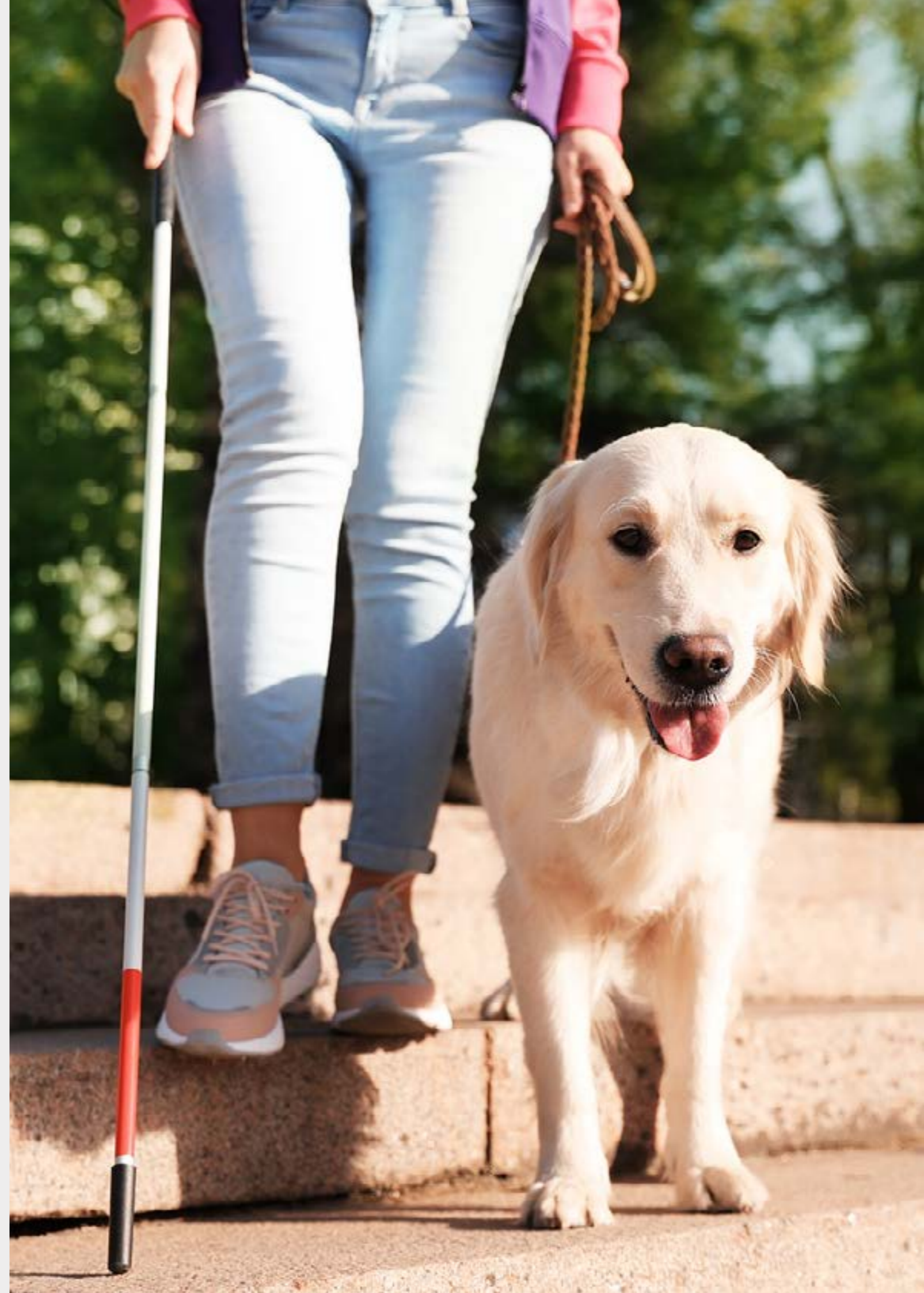
1. VOORWOORD

Beeld je eens in: je hebt zin in een avondje bioscoop. Je stapt op de fiets of neemt het ov naar een van de bioscopen in Rotterdam. Je hoeft er waarschijnlijk niet veel over na te denken of voor te plannen. Ook je dagelijkse boodschappen doen, reizen naar je werk of je studie, een wandeling maken door de stad is voor de meeste Rotterdammers vanzelfsprekend. Toch is dit voor twintig procent van de Rotterdammers elke dag een uitdaging. Twintig procent van alle Rotterdammers van 19 jaar en ouder heeft namelijk een lichamelijke beperking, zoals slecht zicht, gehoor of beperkte mobiliteit.

GroenLinks staat voor een stad waarin iedereen kan mee doen. Zelfstandig kunnen bewegen is daarbij voor elke Rotterdammer een groot goed. Voor mensen met een fysieke beperking zijn nog steeds te veel plekken in onze stad niet goed toegankelijk. Om de bewegingsvrijheid voor al deze Rotterdammers te vergroten presenteert GroenLinks dit voorstel in de gemeenteraad. Een voorstel waarin we bouwen aan een inclusieve toegankelijke stad ook voor Rotterdammers met een fysieke beperking.

Een fijne stad voor iedereen is een toegankelijke stad, of je nu jong of oud bent, met rollator, in een rolstoel of met kinderwagen door de stad beweegt. Daarom hebben we een hele lijst met voorstellen voor verbeteringen. Zo wil GroenLinks dat bij het bouwen aan de stad alle plannen worden getoetst op toegankelijkheid zodat geen nieuwe hobbels worden opgeworpen. En we stellen een Toegankelijkheidsambassadeur voor, die samenwerkt met bewoners en belangengroepen en een zichtbare aanjager en vraagbaak is voor een toegankelijke stad. Dit initiatief is ook een uitnodiging aan iedereen die samen op wil trekken in het vergroten van de toegankelijkheid van Rotterdam.

Als jij daarvoor tips of ideeën hebt of misschien in Rotterdam ook problemen met toegankelijkheid ervaart, laat het ons weten!

2. INLEIDING

In 2016 trad het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap in werking in Nederland. Met dit verdrag worden de rechten van mensen met een handicap verbeterd en beschermd. Het doel is een inclusieve samenleving waarbij iedereen kan meedoen en een handicap geen beperking mag zijn. Het bepaalt onder andere dat mensen met een handicap recht hebben om zelfstandig te wonen, naar school te gaan, het openbaar vervoer te gebruiken of aan het werk zijn.

Cijfers: hoeveel Rotterdammers zijn er met een lichamelijke beperking?

Uit de rapportage Gezondheid in kaart (2015-2018) van de GGD blijkt dat:

- 20% van de Rotterdammers (19 jaar en ouder) een lichamelijke beperking heeft. (Gehoor, zicht of mobiliteit).
- 37% van de Rotterdammers (19 jaar en ouder) minimaal 1 langdurigere ziekte of aandoening heeft.

Bron: gezondheidinkaat.nl

Rotterdam deelt de ambities uit het VN-verdrag en sloot in 2018 aan bij het VNG-programma van Koplopergemeenten voor het invoeren van het VN-Verdrag Handicap. Met het koploperprogramma wordt een extra impuls gegeven aan al lopende initiatieven gericht op het volwaardig meedoen van inwoners met een beperking. Er wordt ingezet op bewustwording en onderlinge samenwerking tussen gemeenten.

Verschillende Rotterdamse organisaties zijn hard aan de slag met fysieke toegankelijkheid. Er wordt gewerkt aan een inclusie-agenda met prioriteiten voor het verbeteren van de toegankelijkheid van onze stad. Een succes was dat afgelopen verkiezingen 95 procent van de stembureaus fysiek toegankelijk waren. Een mooi resultaat dat smaakt naar meer.

Op andere terreinen blijkt de praktijk helaas nog weerbarstig. Rotterdammers met een fysieke, visuele of auditieve beperking lopen nog vaak tegen spreekwoordelijke muren op. Veel winkels, horeca en andere gebouwen zijn niet goed toegankelijk. Voor hen is onze stad nu nog steeds niet voldoende inclusief.

Doel van dit voorstel

GroenLinks is van mening dat iedereen moet kunnen meedoen en dat zelfstandigheid een groot goed is. Het is een uitdaging voor ons allemaal om te zorgen dat dit lukt. Dit betekent dat woningen en openbare gebouwen toegankelijk moeten zijn maar ook de openbare ruimte met bijvoorbeeld stoepen en oversteekplaatsen. We streven naar een inclusieve stad waar iedereen zelfstandig zijn of haar weg kan vinden.

Toegankelijkheid is een brede term die op veel (beleids)terreinen ingrijpt en op veel onderwerpen van toepassing is. Dit document richt zich specifiek op fysieke toegankelijkheid van de openbare ruimte, voorzieningen, woningen en gebouwen in Rotterdam. Uiteraard zijn er ook verbeteringen aan te wijzen op andere aspecten van toegankelijkheid maar daarvoor is wellicht een aanvullend document nodig.

Door verschillende organisaties wordt er al hard aan de weg getimmerd om Rotterdam een prettige stad te maken voor iedereen. We realiseren ons dat een toegankelijke stad niet binnen een vloek en een zucht is geregeld; dat heeft tijd nodig. Tegelijkertijd moeten we van ideeën op papier naar een concrete uitvoering. In deze notitie stellen we maatregelen voor om versneld te komen tot een toegankelijke en inclusieve stad. Daarmee bieden wij een steun in de rug voor organisaties die zich iedere dag inzetten voor de toegankelijkheid van Rotterdam.

3. PROBLEMSCHETS

Rotterdam heeft als streven een inclusieve stad te zijn. Daarbij komt een maatschappelijke uitdaging om woningen, gebouwen en infrastructuur toegankelijk te maken voor mensen met een fysieke beperking. Niet alleen brengt dat een herinrichtingsopgave met zich mee, ook bij nieuwe plannen moet vooraf rekening gehouden worden met fysieke toegankelijkheid.

Nog steeds zijn er te veel publieke plekken in onze stad die niet of nauwelijks toegankelijk zijn voor mensen met een fysieke beperking. En nog steeds kost het veel inspanning, tijd en inzet om deze problemen aan te pakken. De moeite die het heeft gekost om het Rotterdamse stadhuis beter toegankelijk te maken aan de tuinzijde is hiervoor illustratief.

Fysieke toegankelijkheid raakt verschillende beleidsterreinen (buitenruimte, mobiliteit, bouwen & wonen, zorg, sport en recreatie) waardoor goede samenwerking nodig is. Die samenwerking ontbreekt vaak waardoor de problemen blijven bestaan. De urgentie die wordt gevoeld om een toegankelijke stad te maken wordt binnen de gemeente niet overal gevoeld. Of een probleem/vraag/verzoek wordt opgelost hangt nu te veel af van op welk bordje komt te liggen. Terwijl een toegankelijke stad vanuit alle beleidsterreinen prioriteit zou moeten krijgen.

Ook ervaren bewoners die gebrekkige toegankelijkheid aankaarten dat zij van het kastje naar de muur worden gestuurd en het probleem vervolgens vaak niet wordt opgelost.

Voor bewoners is er nu geen duidelijk aanspreekpunt voor vragen over brede toegankelijkheidsproblematiek. Omdat de meeste beleidsmakers en politici gewend zijn te denken vanuit hun eigen mogelijkheden komen problemen met toegankelijkheid vaak pas op de radar als een bewoner een probleem aankaart. Niet iedere fysieke handicap is zichtbaar en bewustwording daarover is ontbreekt vaak. Daardoor worden ook te weinig van deze ervaren problemen adequaat opgelost.

2.1 Welke organisaties zijn er betrokken bij fysieke toegankelijkheid in Rotterdam?

Brede Raad 010

De Brede Raad 010 is in juli 2015 ingesteld door het college van Burgemeester & Wethouders en heeft als taak het college gevraagd en ongevraagd advies te geven over het beleid gebaseerd op de praktijk van de wet- en regelgeving binnen het sociaal domein (WMO, Participatiewet en Jeugdwet) Dat doet zij door zoveel mogelijk Rotterdammers te betrekken bij haar adviezen. In de inclusieagenda van de Brede Raad is fysieke toegankelijkheid als prioriteit opgenomen.

VGR

De Vereniging van Gehandicaptenorganisaties Rotterdam behartigt sinds 1975 de belangen van mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking en chronisch zieken De VGR concentreert zich op het bevorderen van de toegankelijkheid in brede zin (gebouwen, openbare ruimte, vervoer en voorzieningen). Daarnaast signaleert zij alle belemmerende omstandigheden die de maatschappelijke deelname van mensen met een beperking in de weg staan.

010Toegankelijk

Werkt aan een toegankelijk Rotterdam. Wil graag dat wat ontworpen en gebouwd wordt, direct voor iedereen ontworpen en gebouwd wordt. Adviseert over de toegankelijkheid en aanpasbaarheid van woningen, openbare gebouwen en buitenruimte. Toetst de plannen o.a. op de Rotterdamse richtlijnen voor de buitenruimte en de Standaard Wegenbouw Details.

Rotterdam onbeperkt

Project van de gemeente Rotterdam. Het project werkt samen met alle organisatieonderdelen van de gemeente om Rotterdam toegankelijker te maken.

2.2 Casuïstiek: enkele voorbeelden

Casus 1: Een bestaande woning aanpassen: van het kastje naar de muur

GroenLinks diende op 30 april 2019 schriftelijke vragen in over een woning die een kleine aanpassing nodig heeft. Een oudere dame woont al 40 jaar in het hetzelfde huis in het centrum van Rotterdam. Een prettige, grotendeels gelijkvloerse woning met een klein trapje van enkele treden vanaf de straat. Omdat lopen niet meer zo makkelijk gaat, maakt deze dame gebruik van een rollator als ze naar buiten gaat.

Omdat ze nu afhankelijk is van toevallige voorbijgangers die haar kunnen helpen met het optillen van de rollator, zou ze graag een hellingbaan voor haar huis willen. Bijvoorbeeld zoals die aan de overkant van de straat al ligt. Of natuurlijk een andere oplossing waardoor ze met de rollator, en in de toekomst wellicht met een rolstoel, haar huis in kan. En zo lang mogelijk thuis kan blijven wonen.

Ondanks een traject van 1,5 jaar en een groot aantal contacten met de gemeente en de woningbouwcorporatie, is het niet gelukt deze drempel in de toegankelijkheid van de woning weg te nemen. Sterker nog: de gemeente heeft recent geconcludeerd dat er geen oplossing mogelijk is.

De gemeente kan een rol pakken door eisen te stellen voor toegankelijkheid van woningen. Met aanpasbaar bouwen wordt een dergelijke casus voorkomen. Aanpasbare woningen zijn flexibeler in te delen en makkelijker toe te spitsen op verschillende soorten wensen en behoeften te maken.

Casus 2: Toegankelijk onderwijs

Onderwijs is een recht van iedere Rotterdammer. Voor mensen met een beperking zou er geen belemmering moeten zijn om onderwijs in onze stad te volgen. Toch blijkt in de praktijk dat onderwijsinstellingen niet altijd goed toegankelijk zijn. De entrees van gebouwen werpen drempels op. En ook toiletten zijn vaak niet ontworpen met mensen met een beperking in gedachten.

Als eigenaar van gemeentelijk vastgoed moet de gemeente het voortouw nemen in het stellen van randvoorwaarden bij onderwijshuisvesting voor toegankelijkheid. Zowel bestaande bouw moet beter toegankelijk worden, maar ook aan nieuwbouw waar we wel al aan de voorkant eisen kunnen stellen.

Uit de praktijk blijkt dat zelfs als de school wél fysiek toegankelijk is er nog een probleem is bij het toelaten van bijvoorbeeld jonge kinderen in een rolstoel. Als ze nog niet zelf hun rolstoel kunnen voortbewegen, of als ze zelf hun jas niet goed aan en uit kunnen doen. Dat zijn situaties die opgelost kunnen worden vanuit de jeugdwet: dan moet er extra ondersteuning komen.

De gemeente kan hiervoor een regierol pakken om te zorgen dat deze inspanning wordt geleverd. Zo kunnen kinderen met een beperking gewoon naar school in hun eigen buurt in plaats van een mogelijke langere reis naar een aangepaste school.

Casus 3: Toegankelijkheid van gemeentelijke gebouwen — Timmerhuis

In 2015 werd het vernieuwde Timmerhuis opgeleverd. Het L-vormige voormalig Stadstimmerhuis, een gemeentelijk monument gebouwd rond 1953, is geheel gerenoveerd en opgenomen in de nieuwbouw.

Helaas is bij het ontwerpen van het vernieuwde pand toegankelijkheid ondergesneeuwd in alle overige eisen. Het begint al bij de entree van het gemeentelijke deel van het gebouw: een gigantische houten trap geeft toegang naar de centrale hal. Om zichzelf aan te kunnen melden bij de balie, moeten mensen in een rolstoel eerst de entreetrap omzeilen via een kleine moeizaam lopende lift. In het gebouw zelf zijn de deuren te zwaar en is de lift niet goed ingericht voor mensen met een visuele beperking. Goed voorbeeld doet goed volgen. Gemeentelijke gebouwen zouden goed toegankelijk moeten zijn voor zowel bezoekers als medewerkers.

4. HET VOORSTEL

4. Voorstel oplossingsrichtingen

De voorbeelden laten zien dat er nog steeds te weinig door de ogen van Rotterdammers met een beperking naar de fysieke ruimte wordt gekeken en dat veranderingen te langzaam worden doorgevoerd. Bewoners die problemen die ze ondervinden bij het bewegen door de stad aanklaarten, vinden geen duidelijke aanspreekpunt bij de gemeente Rotterdam. Het integraal naar de fysieke stad kijken wordt bemoeilijkt doordat verschillende afdelingen binnen de gemeente verantwoordelijk zijn. Daardoor vinden bewoners maar moeilijk gehoor en worden problemen niet of pas na heel veel duwen en trekken opgelost.

4.1 Toegankelijkheidsambassadeur

o De huidige werkwijze geeft onvoldoende urgentie aan het waarborgen van de fysieke toegankelijkheid. Daarom heeft Rotterdam een loket of persoon nodig met een overstijgende blik die toegankelijkheid ten alle tijde in het vizier heeft en die de portefeuilles aan elkaar kan knopen.

o Iemand die van tevoren meekijkt naar beleidsplannen in het fysieke domein, projecten in de buitenruimte of bouwprojecten etc. en mandaat heeft om wijzigingen aan te brengen als dat nodig is.

o Iemand die als vraagbaak kan functioneren en tegelijkertijd praktische hulp kan bieden als een soort ombudsman/vrouw.

o Iemand die coördineert en delegeert, advies inwint bij de instanties met expertise, en fungeert als laagdrempelig loket voor bewoners met toegankelijkheidsvragen.

o Takenpakket en targets:

- Een onafhankelijk adviseur die de gemeente gevraagd en ongevraagd advies geeft over plannen en projecten in het fysieke domein (bouwprojecten, buitenruimte).
- Het handboek voor toegankelijkheid wordt het uitgangspunt voor bij ontwikkel- en bouwprocessen en (her)inrichting van de buitenruimte. Het Bouwbesluit alleen biedt niet voldoende basis voor inrichten van een toegankelijke stad. Aanvullende eisen zijn nodig om te zorgen voor een wezenlijke omslag naar aanpasbaar bouwen en een inclusieve stad. In 2012 is er een aanzet gemaakt voor een Rotterdamse richtlijn door de Woonadviescommissie. Dat lijkt ons een goed startpunt voor een herijking.

o Mandaat Toegankelijkheidsambassadeur

- Een adviseur die mandaat heeft aan de voorkant van beleid die het fysieke domein bepalen, dus niet alleen toetsen achteraf. Iemand goed zichtbaar en benaderbaar is voor Rotterdammers. De adviseur richt dus zowel de blik op de gemeente zelf maar ook naar buiten.

o Samenwerking:

- Samenwerking met bewoners, belangengroepen, Brede Raad 010, VGR, 010Toegankelijk, Rotterdam onbeperkt en de diverse clusters binnen de gemeente Rotterdam.

o Actieplan:

- De toegankelijkheidsambassadeur stelt een actieplan op met daarin een plan van aanpak en een plan voor participatie met belangenverenigingen en ervaringsdeskundigen. Daarnaast wordt een overzicht geschetst van wat er al wordt gedaan in Rotterdam en waar de lacunes liggen.

4.2 Toegankelijkheidsloket

o Oprichten van toegankelijkheidsloket waar bewoners maar ook eigenaren van gebouwen informatie over toegankelijkheid kunnen krijgen en mogelijke oplossingen ter verbetering van toegankelijkheid.

4.3 Aanpak horeca en detailhandel

o Bewustwording bij horeca: een toegankelijke onderneming spreekt een groter potentieel bezoekers aan.

o Sterrensysteem horeca en detailhandel

- In kaart brengen in samenwerking met wijkraden, wijkcomités en gebiedscommissies welke horecagelegenheden, winkels en openbare voorzieningen als Huizen van de wijk toegankelijk zijn en waar nog aanpassingen nodig zijn. Gedacht kan worden aan een punten- of sterrensysteem, waarbij 1 ster staat voor 'slecht toegankelijk' met onderbouwing en verbeterpunten en 4 sterren voor 'goed toegankelijk'. De app Ongehinderd voorziet in deze behoefte. Het zou mooi zijn als de gemeente aansluit bij deze landelijke app. Gebruikers van de app kunnen een review over de toegankelijkheid van restaurants, cafés en hotels achterlaten.

- Dit puntensysteem moet worden gezien als een stimulans voor ondernemers en instanties om aan de slag te gaan met het verbeteren van fysieke toegankelijkheid van hun gebouwen.

- Wellicht kan dit alles worden gekoppeld aan de horecagebiedsplannen die worden opgeleverd door wijkcomités, wijkraden en gebiedscommissies. Het college kan erop wijzen dat toegankelijkheid wordt opgenomen in de wijkagenda's van de gebieden.

o Jaarlijkse publicatie en positieve campagne top 10-toegankelijk toppers

- Om horecaondernemers verder te stimuleren aan de slag te gaan met het toegankelijk maken van hun onderneming kan er worden gedacht aan het instellen van een jaarlijkse publicatie van de top 10 beste presteerders. Bijvoorbeeld op 3 december Wereldgehandicaptendag. De 10 toppers van het jaar worden in het zonnetje gezet met een mediacampagne (bericht in Havenloods). Met de campagne wordt benadrukt dat het toegankelijk maken van horecagelegenheden ervoor kan zorgen dat de potentiële klandizie wordt vergroot. De campagne kan op die manier ook een positieve bijdrage leveren aan de beeldvorming van mensen met een beperking.

o Prijsvraag instellen innovatie toegankelijkheid door scholen en hoger onderwijs

- Stel een prijsvraag in waarop scholieren van het voortgezet onderwijs, mbo-, hbo en wo-studenten aan het denken worden gezet over toegankelijkheid. Voorwaarde is dat het idee bedacht en ontwikkeld wordt samen met mensen met een beperking. De ervaring leert dat zo'n prijsvraag een hoop innovatieve ideeën oplevert en bewustwording creëert. Het beste/winnende idee wordt uitgevoerd in de praktijk.

o Aansluiten bij MKB-toegankelijk

- In MKB Toegankelijk werken ondernemers en mensen met beperkingen samen met kennisorganisaties en overheden om de toegankelijkheid van goederen en diensten substantieel te vergroten.

o Aansluiten bij MKB-campagne 'Het is zo klaar'

- Het MKB Nederland is een campagne begonnen 'Het is zo klaar'. Hiermee worden ondernemers o.a. geïnformeerd over mogelijkheden om hun winkel- of horecapand aan te passen. <https://www.mkbtoegankelijk.nl/hetiszoklaar>. Wat ons betreft sluit Rotterdam zich aan bij deze campagne.

o Subsidies voor het toegankelijk maken van winkels en horeca naar Scandinavisch voorbeeld

- Een Rotterdams budget voor het toegankelijk maken van horeca en winkels zou zeer wenselijk zijn. Landelijk beleid is nog niet gerealiseerd. Een lobby richting het Rijk voor het beschikbaar maken van financiën is een van de opties.

Aanpak openbare toiletten

- Oprichten van toegankelijkheidsloket waar bewoners maar ook eigenaren van gebouwen informatie over toegankelijkheid kunnen krijgen en mogelijke oplossingen ter verbetering van toegankelijkheid.

- Met de zeiknota (stedelijke visie op openbare toiletvoorzieningen) is een goede start gemaakt: er zijn meer openbare toiletten bij uitgaansgebieden en bij parken. Het toevoegen van extra openbare en goed toegankelijke toiletten in de buurt van toeristische hotspots zou ook een oplossing kunnen zijn voor kleine horeca. Daar is het niet altijd mogelijk om toegankelijke toiletten aan te brengen vanwege ruimtegebrek. Als er genoeg toegankelijke openbare toiletten in de buurt zijn van populaire plekken, wordt dat ruimtegebrek van kleine horecaondernemingen ondervangen.

- Voor horeca van grotere omvang kan er actiever worden gestuurd op het instellen van een gehandicaptentoilet.

Aanpak openbaar vervoer en openbare ruimte

o Toegankelijk ov

- Uitgangspunt moet worden dat mensen met een fysieke beperking zelfstandig gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer in onze stad. Dit betekent dat belemmeringen weggehaald moeten worden.

- Op haltescan.nl zijn nagenoeg alle bushaltes van Nederland in kaart gebracht. Hiervoor maken zij gebruik van het landelijke centrale haltebestand en data van wegbeheerders (gemeenten en vervoerders).

- Uit recente informatie opgevraagd bij de gemeente blijkt dat 95 procent van de ruim 800 bushaltes in Rotterdam toegankelijk zijn. Daarin is niet gespecificeerd of het gaat om toegankelijkheid voor fysiek, visueel of auditief beperkten. Mogelijk is daar nog onderscheid in aan te brengen.

- De gemeente is verantwoordelijk voor de bushaltes, RET voor metro- en tramhaltes. Op de website van RET is een overzicht te vinden van de toegankelijke haltes (via pdf). Mogelijk kan de gemeente een overzichtelijke kaart faciliteren waarop alle ov-haltes aan te klikken zijn, zodat reizigers met een beperking in één oogopslag alle informatie bij elkaar hebben.

o Toegankelijke oversteekplaatsen

- Leg standaard op- en afritten aan over de volle breedte van alle zebrapaden. Dat betekent dat bij elke kruising waar onderhoud wordt gepleegd, de brede afrit direct wordt meegenomen.

- Maak in samenwerking met ervaringsdeskundigen, wijkraden, -comités en gebiedscommissies een inventarisatie van de meest urgente ontoegankelijke oversteekplaatsen per wijk of gebied. Zorg dat deze overstreekplaatsen prioriteit hebben.

Aanpak bouwen en wonen

o Aanpasbaar bouwen

- Bij aanpasbaar bouwen wordt er vanaf het ontwerp rekening gehouden met het feit dat mensen minder mobiel of gehandicapt kunnen raken. Bij deze woningen kunnen aanpassingen eenvoudig en tegen relatief lage kosten worden aangebracht, zodat de bewoner niet tijdelijk of permanent naar een andere woning hoeft. Het kan ook zijn dat iemand slechts voor korte tijd fysiek beperkt is. Wat goed is voor iemand met een beperking is goed voor iedereen.

- Het handboek voor toegankelijkheid wordt als uitgangspunt genomen voor aanpasbaar bouwen.

- In prestatie-afspraken met corporaties opnemen dat een bepaald percentage van de nieuw te bouwen woningen aanpasbaar zijn. Targets worden opgesteld om de bestaande voorraad toegankelijk te maken in een bepaald tijdsbestek zodat het niet vrijblijvend is.

- Een percentage bepalen van gemeentelijke gebouwen die moeten voldoen aan het keurmerk toegankelijkheid ITS (integrale toegankelijkheidsstandaard). (In 2016 hadden 6000 NLse gebouwen een ITS-certificaat. <https://www.keurmerktoegankelijkheid.nl/>). Wel moet erop worden gelet dat bij verandering van eigenaar en huurder er verandering aan het gebouw/ de fysieke omgeving kan plaatsvinden door renovatie. Bij een renovatie moet het gebouw opnieuw worden gekeurd.

5. SLOTWOORD

Het VN-verdrag-Handicap heeft als uitgangspunt dat er niet over mensen met een beperking moet worden gepraat zonder hun eigen inbreng. 'Niet over ons, zonder ons'. Onze bijzondere dank voor het aanhoudend agenderen van het onderwerp toegankelijke stad is voor Bülent Ünlü. Als lid van de gebiedscommissie Centrum zet hij zich onophoudelijk in voor bewoners die problemen of beperkingen ervaren bij het bewegen door de stad. Het kijken en beleven van de stad door zijn ogen is voor het aanpakken van belemmeringen van enorme waarde. Wij zijn verschillende belangenorganisaties erkentelijk voor het beschikbaar stellen van hun kennis, ervaring en hun kritische blik.

